

ТРГОВИНА ЉУДИМА КАО ОБЛИК ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛА – ОСНОВНА ФЕНОМЕНОЛОШКА ОБЕЛЕЖЈА

Мр Саша Мијалковић

Полицијска академија, Београд

Сажетак: У раду се указује на најбитнија феноменолошка обележја савремених облика трговине људима као вида организоване криминалне делатности. С тим у вези, указује се на специфичности видова и облика манифестације трговине људима, на принципијелну структуру процеса реализације, као и на битна обележја и позицију овог „крими бизниса“ у тзв. „економији националног и транснационалног организованог криминала“.

Кључне речи: *трговина људима, организовани криминал, феноменолошка обележја.*

УВОД

Трговина људима је сложена појава угрожавања безбедности заснована на (историјским) институцијама ропства и експлоатације, односно на поступању према човеку као да је роба или ствар, с циљем експлоатације његове радне снаге, знања и вештина, телесног и полног интегритета и идентитета ради задовољења личних или туђих нагонских, здравствених или емоционалних потреба, или стицања директне или индиректне материјалне користи за себе или другог.¹

Интересантно је да се поједини облици ропства и експлоатације лица познати од давнина могу данас уочити у идентичном облику (јавна продаја жртава, радна експлоатација у пољопривредном и сектору домаћинства, сексуална експлоатација, принудно учешће у оружаним сукобима) или

модификовани (радна експлоатација у индустријском сектору, илегално усвојење), а има и потпуно нових облика (трговина људским органима или деловима тела, вршење медицинских експеримената, принудна трудноћа и сл.).²

Данас трговина људима представља један од облика најтежег и вишеструког кршења широког спектра људских права деце, жена и мушкараца. Један је од најзаступљенијих и најисплативијих делатности међународног организованог криминала, са негативним импликацијама по националну – спољнополитичку и унутрашњу безбедност државе, безбедност грађана и појединаца.

„Имунитет“ ове појаве на формалну и неформалну социјалну контролу указује на потребе конципирања јединствене друштвене стратегије њене превенције и сузбијања, засноване на идентификованим етиолошким и феноменолошким обележјима и на резултатима анализе и оцене легислативне, организационе и функционалне димензије система безбедности. Овом приликом пажња ће бити посвећена само основним феноменолошким обележјима трговине људима као облика организованог криминала.

1. ПОЈАМ ТРГОВИНЕ ЉУДИМА

Појам трговине људима је први пут свеобухватно дефинисан Протоколом Уједињених нација за превенцију, сузбијање и кажњавање трговине људским бићима, нарочито женама и децом, који допуњава Конвенцију Уједињених нација против транснационалног организованог криминала из 2000. године: трговина људима подразумева врбовање, превозење, пребацивање, скривање и примање лица, претњом силом или употребом силе или других облика присиле, отмице, преваре, обмане, злоупотребе овлашћења или тешког положаја или давања или примања новца или користи да би се добио пристанак лица које има контролу над другим лицем, с циљем експлоатације. Експлоатација жртве обухвата, као минимум, експлоатацију проституције других лица или друге облике сексуалне експлоатације, принудни рад или службу, ропство или однос сличан ропству, сервитут или уклањање органа; пристанак жртве на намеравану експлоатацију је без значаја у случајевима када је коришћена било која мера изнета у подставу (а); врбовање, превозење, пребацивање, скривање или примање детета ради експлоатације сматра се трговином људима чак и ако не обухвата било које од средстава изнетих у подставу (а) овог члана; дете је особа млађа од 18 година.³

Након тога, трговина људима је инкриминисана у кривичном законодавству Србије на сличан начин.⁴

Трговину људима (члан 388 КЗ РС) чини онај ко силом или претњом, довођењем у заблуду или одржавањем у заблуди, злоупотребом влашћења, поверења, односа зависности и тешких прилика другог, задржавањем личних исправа или давањем или примањем новца или друге користи, врбује, превози, пребацује, предаје, продаје, купује, посредује у продаји, сакрива или држи друго лице, а с циљем експлоатације његовог рада, принудног рада, вршења кривичних дела, проституције или друге врсте сексуалне експлоатације, просјачења, употребе у порнографске сврхе, успостављања ропског или њему сличног односа, ради одузимања органа или дела тела или ради коришћења у оружаним сукобима.

Тежи облик дела постоји уколико је учињено према малолетном лицу, при чему се учинилац кажњава и када није употребио силу, претњу или неки други од наведених начина извршења. Други тежи облик дела постојаће уколико је извршењем кривичног дела наступила тешка телесна повреда неког лица или малолетног лица. Најтежи облик постојаће уколико је услед дела учињеног према лицу или малолетном лицу наступила смрт једног или више лица. Посебан облик постојаће уколико се неко бави вршењем кривичног дела према лицима или малолетним лицима, или је дело извршила организована група.

Трговину децом ради усвојења (члан 389 КЗ РС) чини онај ко одузме лице које није навршило четрнаест година ради његовог усвојења противно важећим прописима, или ко усвоји такво лице или посредује у таквом усвојењу, или ко с тим циљем купи, прода или преда друго лице које није навршило четрнаест година, или га превози, обезбеђује му смештај или га прикрива.

Тежи облик дела постојаће у случају бављења трговином децом ради усвојења, или ако је дело на организован начин извршило више лица.

Од трговине људима свакако треба разликовати кријумчарење миграната и проституцију. Кријумчарење миграната је посредничка делатност којом се, уз одређену новчану или другу накнаду, странцу омогућава илегалан улазак у земљу. Странац је с тим сагласан, од тога може одустати и слободан је након што га кријумчари уведу у земљу, док жртва трговине људима нема такву могућност. Жртве трговине такође могу бити објекти кријумчарења, у смислу илегалног пребацивања преко државне границе или територије стране земље. С друге стране, кријумчарење миграната може прерасти у трговину људима када кријумчари, жељни додатног профита, заснују ропски однос и експлоатишу кријумчарене мигранте.

Одавање проституцији је у многим земљама правно дозвољено или се санкционише као прекршај, а трговина људима је готово свуда забрањена и инкриминисана као кривично дело. За своју сексуалну експлоатацију жртве трговине нису уопште или нису адекватно плаћене, и не могу да својом вољом престану с тим. Проституција је шири појам и може се одвијати независно од било какве трговине људима. Када је реч о експлоатацији жртава трговине, проституција је ужа категорија и представља само један од облика сексуалног вида експлоатације жртава.⁵

2. ОСНОВНА ФЕНОМЕНОЛОШКА ОБЕЛЕЖЈА ТРГОВИНЕ ЉУДИМА

До основних феноменолошких обележја трговине људима као облика организованог криминала долази се квалитативном анализом видова и облика манифестације и структуре процеса њихове реализације.

2.1. Манифестација трговине људима

У криминалистичко-безбедносној пракси могу се идентификовати облици трговине људима са различитим степеном друштвене опасности, те се, у најширем смислу, могу разликовати обичајна и криминална трговина људима.⁶

Случајеви *обичајне трговине људима* (традиционалне, „неправе“) немају за циљ никакву експлоатацију лица већ су део веровања и обичаја народа. Такви обичаји, који су заправо рудиментирани облици трговине људима, индикатор су положаја жене у традиционалним и патријархалним друштвима и могу бити злоупотребљени у криминалне сврхе.⁷

„Криминална“ трговина људима⁸ обухвате све остале облике, изражене у домаћој и међународној безбедносној проблематици. Њихово основно обележје је противправност, односно забрањеност међународним актима, уставним и законским нормама. Манифестују се у следећим облицима:

- *обичајно-криминални*, који представљају комбинацију обичајних и криминалних облика трговине људима. Код „продавца“ не постоји намера да изврши кривично дело већ да према обичајима уда своју кћер или ожени сина. Последица је криминална и своди се на заснивање ропског односа и експлоатацију лица од стране оног ко га је, наводно, према обичајима купио ради брака;⁹
- *појединачни*, које одликује свесна и намерна „купопродаја“ лица, с циљем стицања противправног профита: „продавца“ од продаје

лица и „купца“ од накнадне експлоатације. Такав облик трговине људима може се јавити у три модалитета: *јојединац – јојединцу*, када појединац или породица прода свог члана другој породици или појединцу, не марећи за његову даљу судбину (нпр., ради илегалног усвојења)¹⁰; *јојединац – криминалној јруји*, када појединац прода неко лице или породица прода свог члана криминалној групи. У овом случају не постоје елементи организованости с обе стране (купца и продавца), већ само са стране „купца“¹¹, и *криминална јруја – орјанизованој криминалној јрупи*, када криминална група која се не може сматрати организованом, након извршеног кривичног дела отмице или преваре, прода жртву организованој криминалној групи. Група није чврста, не бави се трговином људима већ су такве тренутне околности (потреба за новцем, недобијање „откупа“ за жртву отмице и сл.)¹², и

- *орјанизовани*, које одликује висок степен организованости, континуираност криминалне делатности, масовност носилаца угрожавања и жртава, мултиманифестност експлоатације жртава и висок степен друштвене опасности. Манифестују се у облику: *јродаја услуја, не и лица*, када организована криминална група не продаје жртву другом већ сама организује њену експлоатацију (нпр., кроз проституцију); *орјанизована криминална јруја – јојединцу*, када организована криминална група тргује људима у виду „привредне делатности“, зависно од потражње својих клијената¹³, и *орјанизована криминална јруја – орјанизованој криминалној јруји*, који се одликује изузетном организованошћу обе стране учеснице „купопродаје“, уз изражену континуираност која се огледа у сталном дотурању тзв. „свежег меса“.

Према просторном критеријуму, трговина људима се може реализовати на националном и на међународном нивоу. Трговина људима *на националном нивоу* подразумева да жртве у процесу трговине не прелазе државну границу своје земље, при чему криминална група која се тиме бави може бити и транснационална. Подаци Организације за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС) показују да је обим трговине људима на националном нивоу у сталном порасту¹⁴. Трговина људима *на међународном нивоу* подразумева кретање, односно транспортовање жртава ван подручја земље порекла. Може се одвијати на прекограничном нивоу (између две суседне земље), на међународном регионалном

нивоу (на подручју више земаља једног региона) и на глобалном (интерконтиненталном) нивоу.

Према биофизиолошким карактеристикама жртва (пол и узраст), трговина људима се може манифестовати као *трговина мушкарцима*, *трговина женама* и *трговина децом* (мушког и женског пола). Ову класификацију, зависно од конкретних законских решења неких земаља, допуњује и критеријум животног доба лица. Тако је могуће разликовати бебе, децу, одрасла лица, односно различите категорије лица са одређеним годинама живота (нпр., 14, 16, 18, 21 година и сл.). У неким земљама није предвиђено санкционисање трговине мушкарцима; у другим се санкционише искључиво трговина децом; у трећим земљама санкционише се трговина женама, док трговина децом представља тежи облик ове појаве; у неким земљама је, поред трговине децом, и трговина млађим пунолетним лицима критеријум за квалификацију тежег облика кривичног дела. С друге стране, одређени облици експлоатације могу се спровести искључиво или претежно над конкретном категоријом жртва¹⁵. Погрешно је сматрати жртвама искључиво жене, односно деца као посебно рањива категорија: свако може бити жртва. Последица „вишеструких стандарда“ је различито третирање истих појава угрожавања у различитим земљама, што је сметња међународној полицијској, судској и сличној сарадњи.

Најзад, с обзиром на лични однос и став жртве према положају у коме се налази, постоје тзв. добровољна и присилна трговина људима. *Добровољна* трговина људима подразумева одобравање жртве да буде објект трговине, односно експлоатације. Од овог треба разликовати случајеве када су лица преваром и обманом да ће се бавити неким послом или проституцијом доведена у ропски положај и експлоатисана. Другим допунским Протоколом предвиђено је да пристанак жртве трговине људима на намеравању експлоатацију не искључује постојање кривичног дела и кривичне одговорности.¹⁶ *Присилна* трговина људима подразумева непостојање сагласности жртве да буде предмет трговине и експлоатације, односно употребу разних облика принуде према жртви.

2.2. Најчешћи *modus operandi* организоване трговине људима

Трговина људима је појава угрожавања са изузетно сложеном структуром процеса реализације. Најчешће се одвија у више фаза, начелно кроз фазе порекла, транзита, дестинације и елиминације.¹⁷

2.2.1. Фаза „порекла“

Фаза „порекла“ се одвија у земљи порекла жртве и карактерише је организовање криминалне групе са адекватном структуром, стварање злочиначког плана и регрутовање будућих жртава.

Специфичност и динамичност кријумчарења миграната и трговине људима, и еластичност, степен организованости, професионализам и специјализација у њиховом извршењу условљавају тип и структуру организованих криминалних група, па је на Балкану могуће разликовати следеће *типичне криминалних мрежа*:¹⁸

- *неформалне мреже* – мале групе од неколико појединаца, у оквиру одређеног круга породичних и етничких заједница које делују на међународном, најчешће прекограничном плану. Једна или две особе се кријумчаре или продају у иностранство зависно од њихових жеља, односно од тамошњих потреба. Мигранти користе контакте са члановима својих породица или заједница у земљи свог порекла за регрутовање жена у борделе и мреже организоване проституције;
- *добро организоване криминалне мреже* – контролишу сваку фазу трговине људима. Организоване су и функционишу као прави „бизнис субјекти“: у свом саставу имају „агентну службу за регрутовање“, „службу за набавку докумената“, „службу за транспортовање“ и „службу за менаџмент организоване проституције“. Припадници криминалних група свом „послу“ прилазе крајње озбиљно и професионално, уз често коришћење екстремног насиља ради одржавања реда. Такве мреже често управљају борделима и организованим мрежама проституције посредством агената у другим земљама. Територије других држава се могу користити и само као једна од тачака у транзиту (нпр., ради добијања лажних докумената, или, пак, као „терен за обуку“ проститутки пре коначне дестинације на Западу), и
- *криминалне мреже дистрибуције* – регрутују и транспортују лица, најчешће жене из једне државе, и продају их локалним борделима и организованим мрежама проституције у другим државама.

Другим речима, то су „трговци на велико“ или „дистрибутери“ који „робу“ продају „локалним трговцима на мало“ који управљају и контролишу локалну инфраструктуру проституције. Жртве могу бити продаване и више пута различитим борделима или организованим криминалним групама у различитим градовима или државама, или, пак, на новим тржиштима у оквиру једног региона.

Висока извесност успеха у трговини људима захтева адекватну структуру организованих криминалних група, најчешће са више подгрупа специјализованих за реализацију одређених фаза, односно подфаза. Припадници организованих криминалних група које тргују људима називају се *трафикери* (*traffickers*). Реч је о сваком физичком или правном лицу које изврши, намерава да изврши, учествује у врвовању, транспорту, продаји или куповини људи. Према Уједињеним нацијама¹⁹, сви трафикери се могу класификовати као регрутери или врбовници (*recruiters*), превозници (*transporters*), контролори жртава (*controlers*), они који врше трансфер и/или одржавају лица у експлоататорском положају, они који су умешани у криминал у вези с тим и они који профитирају било директно или индиректно од трговине људима, појединих њених облика или сродних прекршаја.

Неретко су активни или бивши припадници полиције²⁰ и војске, чак и чланови међународних организација и мировних мисија²¹ актуелни припадници таквих криминалних група. Затим, разна правна лица, легално регистроване фирме²² (туристичке агенције, агенције за запошљавање, агенције за чување деце, хотели, туристички центри и сл.) и појединци често се стављају у функцију организовања илегалних миграција.

У већини званичних извештаја владиних и невладиних организација наводи се да су трговци људима заправо мале групе са „лабавом“ структуром. Пракса је показала да трговину људима најчешће реализују међународне криминалне организације, док их могу успешно реализовати и групе од четири и више чланова. У илегалном преласку државне границе учествује просечно до двадесет учесника са различитим задацима. Учесници су претежно исте народности као и кријумчарене жртве. Према извештају Интерпола, у Европи је активно више од сто таквих група, од лабаво до чвршће организованих.²³

Централна подфаза ове фазе је регрутовање жртава. Регрутовање подразумева скуп метода, поступака и средстава чијом се појединачном или комбинованом применом одређено лице „увлачи“ у мрежу трговине људима.

Криминалне групе прецизно бирају жртве. Најпогоднији за регрутовање су штићеници домова за незбринуту (напуштену) децу, бебе, лица из „нестабилних“ породица, деца разведених родитеља, жртве сексуалног злостављања и насиља у породици, душевно болесна лица, ментално заостала лица, лица која живе на ратом захваћеним подручјима, ратни заробљеници, избеглице, припадници дискриминисаних националних мањина, страни држављани на пропутовању или са привременим боравком у земљи (нарочито деца на екскурзији), илегални мигранти, лица објекти кријумчарења, проститутке (како „самосталне“, тако и оне из организованих мрежа проституције), сиромашна лица, бескућници, просјаци, студенти лошег материјалног статуса, ученици који станују у објектима колективног смештаја, незапослена лица, учесници и победници такмичења избора за мис, лица незадовољна сопственим изгледом, авантуристи и друга лица.

Најчешће примењивани методи регрутовања потенцијалних жртава у ланац трговине људима су: *ојмица лица* (употребом физичке снаге, хипнозе, дроге, алкохола и сл.); *јродаја лица од сјране њејове јородице*; *злойојреба немоћи лица и немојћности да се само сјара о себи*; *јрејња лицу*; *уцењивање и условљавање лица*; *злойојреба јешиких економских јрилика друјој*; *лажно одећање добро јлаћеној јосла* у земљи, најчешће иностранству које се нуди непосредно или преко одређених медија: новински, радио и телевизијски огласи разних агенција или служби (за проналажење послова, туристичких агенција, за склапање бракова, за студирање у иностранству, за манекене и фотомоделе и сл. Овај метод се још назива и *сервирање лејендиране јриче*).

Недавна истраживања показују да су жртве у највећем броју случајева веровале првој особи која их је врбовала, било да је реч о познанику, рођаку (некад и блиским члановима породице) или о агенцији која се оглашавала у медијима. Статистике показују да је од укупног броја жртава којима је помогла Међународна организација за миграције (ИОМ) на Косову и Метохији, 63% врбовано верујући да ће радити добро плаћен посао, 12% је отето, а готово половину жена – жртава у мреже трговине људима увукле су жене–трговци.²⁴

2.2.2. Фаза „јранзија“

Након што су регрутоване, жртве се транспортују до места у коме ће бити експлоатисане. Место њихове дестинације може бити у земљи или у иностранству. Транспортовање може бити реализовано од стране

криминалних група (трговаца људима или криминалних група из иностранства специјализованих за илегално пребацивање лица преко територије њихове земље) или у „сопственој режији“ жртве, при чему је она у обавези да у одређено време дође на договорено место с циљем испуњења наводне „уговорне обавезе“ из легендиране приче на основу које је регрутована.

Једна од највећих и најозбиљнијих баријера међународној трговини људима јесте државна граница. Прелазак државне границе може бити легалан, илегалан и комбинован.

Лејални прелазак државне границе најчешће постоји у случајевима када је унапред договорен контакт жртве и њеног регрутера у иностранству, при чему она сама долази на место контакта.

Илејални прелазак државне границе је онај када су повређени прописи о преласку државне границе, и то прописи земље из које се излази или земље у коју се улази. Може се реализовати *на самом граничном прелазу* (фалсификованим путним исправама, скривањем лица у тајне просторе превозних средстава, корупцијом, довођењем у заблуду, принудом према припадницима служби за контролу преласка државне границе и на друге начине) или *ван граничног прелазка* (на копну, преко водених површина или средствима ваздушног саобраћаја).

Комбинован прелазак државне границе подразумева да се границе неких транзитних земаља прелазе легално, а неких илегално. Искуства из безбедносне праксе у Србији показују да жртве из земаља бившег СССР-а често у земљу доспевају легално, где се снабдевају фалсификованим пасошима Румуније или Бугарске (које су иначе на тзв. *белој Шенген лисџи*) помоћу којих илегално (*квазилејално*) улазе у Италију.

2.2.3. Фаза „дестинације“

Фаза дестинације одвија се у месту крајњег одредишта жртве, а састоји се од њиховог прихвата, заснивања ропског односа, контроле и одржавања у покорности, и експлоатације.

Експлоатација жртава је кључни моменат фазе дестинације и целокупног процеса трговине људима. То је основно средство за остваривање противправног профита, што је и главни разлог извршења ових кривичних дела.

Манифестује се у више видова и облика²⁵, као:

- *сексуална експлоатација*, која може бити некомерцијална (за личне потребе трговца људима, при чему се не остварује никаква зарада)

- и комерцијална (којом се стиче материјална корист, а обухвата проституцију, порнографију и „секс туризам“);
- *радна експлоатација*, у домаћинству, пољопривредном, индустријском или услужном сектору;
  - *илејално усвојење*, које се успоставља над дететом, при чему оно даље може, али и не мора бити експлоатисано другим облицима експлоатације;
  - *принудни брак*, при чему се жртва експлоатише улогом брачног друга у браку који је склопљен принудно. Најчешће жртве су жене и деца;
  - *одузимање људских органа или делова тела*, добровољно или насилно, од живог, „свеже умрлог“ или давно мртвог лица, ради задовољења здравствених потреба лица или у научноистраживачке сврхе;
  - *принуда на вршење криминалних радњи*, најчешће крађа, просјачења и сл.;
  - *принудно учешће у оружаним сукобима*, непосредно у борби или у санитарским службама, за извођење физичких радова, транспорт опреме и слично;
  - *трговина људима у ужем смислу*, односно (пре)продаја жртве трећим заинтересованим лицима, без других облика експлоатисања, и
  - *неспецифични облици експлоатације*, који се ретко јављају, а манифестују се као присилна трудноћа, вршење медицинских експеримената, експлоатација у спорту, снимање бруталних сцена у филмовима и слично.

Собзиром на то да је реч о често веома суровим начинима експлоатације с којима се жртве не могу помирити, трговци људима су принуђени да их одржавају у покорности применом различитих метода: успостављањем дужничког ропства, односно економске дужности жртве да ради за свог газду док му не исплати сва наводна (фиктивна) дуговања; ограничењем слободе кретања; сталним физичким или видео надзором; одузимањем личних докумената; сталним физичким злостављањем; изгладњивањем; сталним претњама жртви и члановима њене породице; уцењивањем да ће открити јавности да се жртва бавила проституцијом, или да ће пријавити полицији да илегално борави у земљи; убиством непослушних; стварањем неповерења у државне органе довођењем сарадника из полиције, судија и тужилаца да је експлоатишу и на друге начине.

2.2.4. Фаза „елиминације“

Последња фаза трговине људима јесте *елиминација жртџава*, која подразумева престанак њихове експлоатације.

До елиминације жртве може доћи на више начина: бекством жртве, самооткупом или откупом од чланова породице, пуштањем на слободу, потказивањем полицији од стране криминалних група да илегално бораве у земљи, ослобађањем од стране субјеката безбедности, природном смрћу, самоубиством или убиством жртве.

2.3. Трговина људима као „криминални бизнис“ организованих криминалних група

Организовани криминал представља тзв. „четврти сектор светске економије“ који годишње „окреће“ новчана средства већа од националних бруто доходака или буџета неких земаља. Трговина људима је после илегалне трговине наркотицима и оружјем најисплативији облик организованог криминала који доноси профит од неколико милијарди долара годишње само у Европи, тако да се с правом назива „криминалним бизнисом“.²⁶

Илегалан профит стечен трговином људима је баснослован, а његово стицање не представља велики ризик за криминалне групе. То их додатно мотивише да прошире своје „пословање“. Организовани криминал је развио неку врсту *криминалне економије*, при чему је механизам трговине људима разрађен до детаља, а све с циљем стицања максималног профита, односно минимизирања губитака у његовом остварењу. С тим у вези, иако су дискутабилни, као и методи помоћу којих се до њих дошло, занимљиви су следећи подаци:

Међународна организација за миграције (ИОМ) наводи да у сваком моменту, широм света, око 15 до 30 милиона људи има статус илегалног мигранта. Од тог броја, између 700 хиљада и 2 милиона људи, првенствено жена и деце, обухваћено је мрежом трговине људима. Између 200 и 300 хиљада младих девојака из источне Европе (првенствено из земаља бившег СССР-а) сваке године илегално одлази у земље Западне Европе и САД. Процењује се да око 500 хиљада илегалних миграната сваке године стигне у западну Европу управо преко земаља Западног Балкана²⁷. Током 2001. године широм света између 700 хиљада и 4 милиона жена и деце куповано је, продавано, транспортовано и држано против своје воље у ропском односу²⁸. Слични су подаци и за 2005. годину. Процењује се да тамна

бројка износи чак 6 милиона жртава годишње, првенствено жена и деце, а према подацима СИА, тренутно се у свету око 27 милиона људи налази у неком од видова ропског положаја.²⁹

Трговином људима се само у Европи стиче противправни приход између 7 и 13 милијарди долара годишње, од чега око 7 милијарди долара од сексуалне експлоатације жртава трговине људима. На глобалном нивоу, сексуалном експлоатацијом жртава трговине људима остварује се профит од око 60 милијарди евра годишње³⁰. То је повећање од 400% у односу на стање од пре десет година, те у финансијском смислу представља изједначење са трговином наркотицима.³¹

Организоване криминалне групе имају ценовник према коме наплаћују услуге жртава трговине људима: руска мафија захваљујући трговини људима (најчешће женама и децом) и њиховој експлоатацији кроз проституцију годишње оствари противправни профит од најмање 6 милијарди долара.³² Експлоатисање деце жртава трговине људима у Немачкој сваки дан доноси приход од око хиљаду евра по детету.³³

Цена једне девојке у Београду је између 1 000 и 2 000 евра, а у Босни и до 3 000 евра. Вредност пада временом, с падом ниво локала у који ће бити препродаване, а зависи од „квалитета робе и услуга“, националне припадности, односно порекла жртве и врсте и временског трајања пружених услуга: пре него што буду купљене, девојке бивају поређане, а затим се окрећу да би им се видео профил, стражњица, зуби, скидају се голе да би се видело како су грађене и слично; цене сексуалних услуга зависе од нивоа локала и „квалитета“ девојке, а наплаћују од 15 до 50 евра; девојка са Космета у западној Европи „кошта“ 2 500 евра, готово дванаест пута више него девојка из Румуније која је најмање цењена у борделима; у Босни један сат сексуалне експлоатације девојке кошта 50 евра, а цела ноћ са њом 500 евра, док девојке од својих „газди“ за то добијају 100 евра месечно.³⁴ Понашање жртава је строго програмирано: нпр., девојке из Србије, жртве сексуалног ропства у Италији, имају своје радно време – радним даном примају „муштерије“ од 22:00 сата увече па до 4:00 сата ујутро. Викендом „радно време“ траје три сата дуже, то јесте до 7:00 ујутру. Услуге се наплаћују према одређеном „ценовнику“: десет минута пружања сексуалних услуга стаје 30 евра, сат кошта 200 евра, а цела ноћ 800 евра. Макро узима сав новац, уз обећање да ће жртви исплатити 20% које она иначе никада не добије јер њен „газда“ има „ванредне трошкове“ око њеног издржавања. Када девојке постану „истрошене“, препродају се даље.³⁵

На „црном тржишту људских органа“ кожа фетуса кошта око 100 долара, очи 75 долара, кичмена мождина 150 долара, уши 75 долара, јетра

150 долара, мозак 999 долара, коштана срж 530 долара, гонаде 550 долара, лобања фетуса 450 долара а одраслог човека 649 долара. Цена кадавера намењена студентима медицине за изучавање анатомије кошта око 750 долара. Цена једног ока одрасле особе је око 5 000 долара.³⁶ Тестисе је тешко пронаћи, а цена је већа од милион евра.³⁷

Трошкови организованих криминалних група су притом минимални: свега 10% од илегално стеченог профита издваја се за издржавање сексуално експлоатисаних жртава трговине људима, док се 20% тог профита користи за подмићивање полиције.³⁸

Трговина људима је криминални бизнис са најбржим увећањем обима и заступљености на глобалном нивоу. Профит од ове делатности неретко је у функцији допунског финансирања целокупног организованог криминала у земљама и регионима које се суочавају са овом активношћу. Званичници Уједињених нација тврде да су разлози експанзије међународног организованог криминала трговине људима висока профитабилност и мали ризик: трговина људима је профитабилнија од кријумчарења оружја и дроге – жена може бити продавана и више пута у току експлоатације, што доноси висок профит уз минималан ризик да трговци људима буду откривени³⁹. Тиме се остварује *директна материјална користи* у новцу или другим вредностима коју својим ангажовањем оствари експлоатисано лице, односно *индиректна материјална користи* уштедом извесних финансијских средстава која би иначе представљала издатке у легалном процесу производње, рада и пружања услуга.

Овај рад ћемо завршити цитирањем Ж. Ж. Клајна, некадашњег шефа мисије Уједињених нација за Босну и Херцеговину: „На Балкану су се развиле „неидентификоване“ криминалне организације које су се уздигле изнад моћи влада појединих земаља, израстајући тако у паралелну интернационалну силу. Организовани криминал само у овој бившој југословенској Републици (мисли се на БИХ) остварује годишњи приход од песто милиона марака. Пример је апсурдан уколико се има у виду да је у питању подручје које се, у доброј мери, налази под контролом најмоћнијих светских сила и интернационалних савеза. Слично стање је и на Косову и Метохији. Организовани криминал је постао „четврти сектор светске економије“. У протеклој деценији Балкан је постао „Eldorado“ за криминалце, у којем се, уместо цивилне, формирала мафијашка структура која хара и профитира у пет основних сектора: кријумчарење емиграната у Европску унију, трговина проституткама и отварање бордела у Европској унији; убацивање неопорезованих цигарета у Европску унију; транзит дроге у Европску унију и трговина оружјем.“⁴⁰

ЗАКЉУЧАК

Трговина људима је мултиманифестна појава, те је стога веома тешко доћи до свеобухватне, општеприхваћене класификације форми у којима се манифестује, а тиме и битних феноменолошких обележја. Начелном класификацијом видова трговине људима према степену друштвене опасности, географском нивоу реализације, физичко-биолошким карактеристикама жртава и односу жртве према положају у којем се налази, свакако се не исцрпљују друге могуће класификације. Случајеви трговине људима из безбедносне праксе готово се увек могу идентификовати као нека од могућих комбинација наведених видова и облика. Типологизација је учињена ради лакшег сагледавања карактеристика трговине људима.

Поред тога што је мултиманифестна, трговина људима је и мулти-структурална појава. Процес њене реализације начелно се састоји од четири фазе са више подфаза у оквиру сваке од њих. Доминантни моменти у реализацији трговине људима свакако су регрутовање жртава, њихово транспортовање, експлоатација и елиминација.

Најзад, трговина људима је изузетно развијена и заступљена активност организованих криминалних група, све чешће транснационалних размера. Велика тражња сексуалних услуга условила је још већу потражњу за жртвама трговине, али и поделу „послова“ међу криминалним организацијама, специјализацију и тенденцију стварања монополског положаја на „тржишту људи“ којег све више одликују маркетинг, рад агенција, правила пословања и остали епитети модерног привредног менаџмента. Могућности за зараду су велике јер се жртве могу експлоатисати на разлиите начине.

Познавање битних карактеристика појединих облика трговине људима битан је услов за идентификовање ових сложених и динамичних безбедносних појава у пракси, а потом и за разликовање трговине људима од других сличних безбедносних проблема, као и за идентификацију активних и пасивних субјеката трговине људима.

РЕЗИМЕ

Трговина људима је сложена социопатолошка појава заснована на (историјским) институцијама ропства и експлоатације, односно на поступању према човеку као да је роба или ствар, с циљем експлоатације његове радне снаге, знања и вештина, телесног и полног интегритета и идентитета ради задовољења личних или туђих нагонских, здравствених или емоционалних потреба или стицања директне или индиректне материјалне користи за себе или другог.

Поједини облици ропства и експлоатације лица познати од давнина могу се и данас уочити у идентичном облику (јавна продаја жртава, радна експлоатација у пољопривредном и сектору домаћинства, сексуална експлоатација, принудно учешће у оружаним сукобима) или модификовани (радна експлоатација у индустријском сектору, илегално усвојење), а има и потпуно нових облика (трговина људским органима или деловима тела, вршење медицинских експеримената, принудна трудноћа и сл.). С друге стране, појавни облици трговине људима често се у пракси не разликују од неких других сличних појава, првенствено од кријумчарења миграната, проституције и рада илегалних миграната у тзв. сектору црне економије. Зато је указано на основна обележја ове појаве.

Закључено је да је трговина људима мултиманифестна појава, те да је стога веома тешко доћи до свеобухватне, општеприхваћене класификације форми у којима се манифестује. Понуђена, начелна класификација видова трговине људима према степену друштвене опасности, географском нивоу реализације, физичко-биолошким карактеристикама жртава и односу жртве према положају у коме се налази, свакако не искључује могућност неке друге класификације. Случајеви трговине људима из безбедносне праксе готово се увек могу идентификовати као нека од могућих комбинација претходно наведених видова и облика.

Поред тога што је мултиманифестна, трговина људима је и мулти-структурална појава. Процес њене реализације начелно се састоји од четири фазе са више подфаза у оквиру сваке од њих. Доминантни моменти у реализацији трговине људима свакако су регрутовање жртава, њихово транспортовање, експлоатација и елиминација.

Најзад, трговина људима је изузетно развијена и заступљена активност организованих криминалних група, све чешће транснационалних размера. Велика тражња сексуалних услуга условила је још већу потражњу за жртвама трговине, али и поделу „послова“ међу криминалним организацијама, специјализацију и тенденцију стварања монополског положаја на „тржишту људи“ којег све више одликују маркетинг, рад агенција, правила пословања и остали епитети модерног привредног менаџмента. Могућности за зараду су велике јер се жртве могу експлоатисати на различите начине.

Познавање битних карактеристика појединих облика трговине људима битан је услов за идентификовање ових сложених и динамичних безбедносних појава у пракси, а потом и за разликовање трговине људима од других сличних безбедносних проблема, као и за идентификацију активних и пасивних субјеката трговине људима.

НАПОМЕНЕ

- 1 Мијалковић, С.: Теоријско одређење појма трговине људима, *Наука – безбедност – полиција*, број 2–3/2004, Полицијска академија, Београд, 2005, стр. 172–192.
- 2 Мијалковић, С.: *Појам трговине људима*, International Council of Voluntary Agencies/Centre for International Support, International Organization for Migration и Организација за европску безбедност и сарадњу, Београд, 2004, стр. 6.
- 3 Члан 3 Протокола, *Службени лист СРЈ – Међународни уговори*, број 6 од 27. јуна 2001. године.
- 4 Реч је о кривичном делу Трговина људима, члан 111б Кривичног закона РС, на основу Закона о изменама и допунама Кривичног закона РС, *Службени гласник РС*, број 39/2003. Ступањем на снагу Кривичног законика РС, *Службени гласник РС*, број 85/2005, биће овог кривичног дела је ревидирано, при чему је трговина децом ради усвојења посебно инкриминисана.
- 5 Мијалковић, С.: Појмовно разграничење трговине људима и других сличних појава и термиолошких концепата, *Безбедности*, број 1, МУП РС, Београд, 2005, стр. 51–66.
- 6 На пример, не могу се исто третирати случајеви продаје девојке ради склапања брака у средини у којој је то обичај и где је скоро сваки брак тако склопљен (нпр., код Рома), и продаје девојке између организованих криминалних група ради њеног даљег експлоатисања. У квантитативном смислу, између тих двају појава може се ставити знак једнакости, док се у квалитативном смислу те две појаве не могу поредити.
- 7 Типичан пример таквог облика трговине људима јесте куповање невесте у Србији, нарочито у њеним јужним и југоисточним регијама, где постоји обичај да девер, који је иначе најстарији нежењени брат младожење купује невесту од њеног најстаријег нежењеног брата.
- 8 Атрибут *криминална* је бесмислен јер не постоји правно дозвољена трговина људима. Међутим, овде се користи у циљу разликовања кривичних дела од обичајних облика трговине људима.
- 9 На пример, обичај Рома да се девојка продаје будућем супругу често се злоупотребљава, нарочито приликом склапања тзв. „дечјих бракова“ и „бракова на невиђено“. Тако је новосадска полиција ухапсила Љ. Николића (55) из Ветерника под сумњом да је крајем јануара 2003. године од оца купио малолетну С. Ш. из Самоша, и одвео је у Италију да се бави просјачењем, проституцијом и крађама. Николић је малолетницу купио под изговором да ће је по ромским обичајима

- удати за свог унука у Италији. „Невеста завршила у ропству“, *Глас јавности* од 8. марта 2003.
- 10 Највећи број судских одлука о усвојењу у Грчкој доноси се основу договора природних родитеља и брачног пара који жели да усвоји дете, што оставља велике могућности за трговину децом. Цена детета је у распону од око 10 хиљада евра за ромску децу до 30 хиљада евра за бебе других националности. „Аферу открила ТВ“, *Вечерње новости* од 17. фебруара 2003.
  - 11 Појединац који продаје лице свестан је будуће експлоатације жртве, и тиме најчешће „отплаћује ранија дуговања“. Такви облици се могу уочити у животу ромске популације: породице су продавале своју децу организованим криминалним групама које су их потом транспортовале у Италију и укључивале у мреже просјачења или дечје проституције. *Trafficking in Human Beings in Southeastern Europe – Current Situation and Responses to Trafficking in Human Beings in Albania, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, The Federal Republic of Yugoslavia, The Former Yugoslav Republic of Macedonia, Moldova, Romania*, UNICEF – UNOHCHR – OSCE – ODIHR, 2002, p. 7. Веза између страна у купопродаји није стална, већ појединачна, али организована.
  - 12 У Смедереву је група од три мушкараца и једне жене отела, мучила и, пошто није добила откуп, продала седамнаестогодишњу девојчицу организованој криминалној групи за 200 евра. „За девет месеци 2002. у Србији нестало 60 девојака и жена. Остала ми је само нада да је моје дете можда код неког богатог Албанца који је чува само за себе“, *Недељни илестраф* 11. децембар 2002.
  - 13 Четири Украјинца, један мушкарац и три жене, међу којима и мајка детета (28-годишња Украјинка присиљена на проституцију) ухваћени су „на делу“ у процесу купопродаје детета ради усвојења у Италији, место Фођи. У намери да продају дете, осумњичени су организовали лицитацију на којој је почетна цена бебе била 50 хиљада евра. Међусобним надметањем цена је повећана на 350 хиљада евра. „Новорођенче 350 000 евра“, *Вечерње новости* од 13. маја 2003.
  - 14 *Trafficking in Human Beings: Implications for the OSCE*, OSCE – ODIHR Background Paper, Warsaw, 1999, p. 21
  - 15 Примера ради, жртве илегалног усвојења или педофилије могу бити искључиво деца. Жртве проституције или порнографије су претежно жене, мада има и примера експлоатисања мушкараца и деце. Принудни бракови се првенствено склапају са женама и девојчицама. За принудно учешће у оружаним сукобима претежно се користе мушкарци и дечаци. Свако може бити радно експлоатисан и донатор људских органа или делова тела.

- 16 Добровољност жртве може да значи да у конкретном случају није реч о трговини људима, већ о неком другом кривичном делу (нпр., о посредовању у вршењу проституције). С друге стране, то може бити индикатор да су код жртве наступили извесни душевни поремећаји, те је услед непостојања свести о томе шта јој се догађа, равнодушна. Или, може бити да се према њој примењују посебне технике контроле и одржавања у покорности попут хипнозе и злоупотребе дрога, те се и након откривања и пружања помоћи, она опет враћа „својим власницима“.
- 17 Критеријум за одређење назива прве три фазе је просторни, односно место трговине људима посматрано с аспекта држављанства жртве. Четврта фаза заправо представља последњи стадијум трговине људима у феноменолошком смислу, у којем се окончава процес експлоатације жртве. О процесу трговине људима детаљније, у – Мијалковић, С.: *Трговина људима*, БеоСинг, Београд, 2005, стр. 158–242.
- 18 *Трговија со луѓе* (Основен материјал), Нацрт (ажурирана верзија од 14–ти Јануари 2003), Пакт за стабилност Југоисточне Европе – Радна група за трговину људским бићима (Оцена владиних структура и политика за борбу против трговине људским бићима у земљама Југоисточне Европе), Скопје, 2003, стр. 33–34.
- 19 Смерница 2, *Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking*, United Nations High Commisissioner for Human Rights to the Economic and Social Council, E/2002/68/Add.1, New York, 2002.
- 20 Светлана Чобатеренко (у медијима познатија као „фамозна Молдавка С. Ч.“) из чувене *sex trafficking* афере у Црној Гори 2002. године изјавила је за медије да је три пута бежала из бордела и сва три пута је полиција враћала њеном макроу. „Трипут бежала“, *Полиџика* од 8. децембра 2002; од 40 припадника криминалне групе за којима је расписана потерница због кријумчарења и трговине људима чак је 25 бивших полицајаца. Изјава начелника СУП Зајечар након спроведене акције пресецања кријумчарских канала и неуспелог наводног атентата на њега. „Мафија покушала да ме ликвидира“, *Недељни џелеџраф* од 28. јануара 2004.
- 21 Осим тога што су најмасовнији клијенти, неки чланови IPTF су у Босни и Херцеговини директно учествовали у трговини женама у сврху проституције (регрутовање, продаја, прибављање лажних докумената, заштита бордела), док су неки чланови UNMIK и KFOR на Косову и Метохији због учешћа у трговини људима репатрирани у своју земљу. *Trafficking in Human Beings in Southeastern Europe – Current Situation and Responses to Trafficking in Human Beings in Albania, Bosnia and Herzegovina*,

- Bulgaria, Croatia, The Federal Republic of Yugoslavia, The Former Yugoslav Republic of Macedonia, Moldova, Romania*, p. 68, 96.
- 22 На пример, Европол поседује доказе да путничке компаније из Украјине тесно сарађују са путничким агенцијама и хотелима у Немачкој, Шпанији, Француској, Италији и Аустрији у међународној трговини људима. *Europol, Annual report 2002*, Europol, Luxembourg, 2003, p. 23.
  - 23 Nađ, I.: Krijumčarenje osoba, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, Vol. 5, broj 2, Hrvatsko udruženje za kaznene znanosti i praksu, Zagreb, 1998, стр. 578–579.
  - 24 Димчевска, А.; Јанковић, И.: *Трговина људима изблиза*, Beosupport, Београд, 2003, стр. 9, 13.
  - 25 Опширније, у – Мијалковић, С.: Видови и облици трговине људима, *Темига, часопис о викитимизацији, људским њравима и роду*, број 1, Виктимолошко друштво Србије, Београд, 2005, стр. 33–42.
  - 26 *Крими бизнис* представља тзв. *први прстен* противправних делатности организованих криминалних група усмерених ка стицању профита (трговина људима, кријумчарење оружја, дроге, аутомобила, изнуде, рекет и сл.). Криминалитет тзв. *другој ирсџена – инструментални криминалиџеџи*, усмерен је ка застрашивању, успостављању монополског положаја на одређеној територији и отклањању опасности по несметано спровођење криминалних активности (претње, уцене, убиства, корупција). Најзад, криминалитет тзв. *џређеџ ирсџена – криминалиџеџи џрања криминалиџеџи*, јавља се као последица претходних криминалних активности, из тежње за уклањањем њихових последица, ради онемогућавања откривања крими бизниса и инструменталног криминалитета, односно избегавања кривичне одговорности припадника криминалних група (прање новца, утаја пореза и сл.). Мијалковић, С.: Организовани криминалитет као савремени безбедносни проблем: осврт на карактеристике и тенденције, *Криминалиџиџичке џеме*, број 3–4, Факултет криминалиџиџичких наука, Сарајево, 2003, стр. 143.
  - 27 Schatzer, P.: *World Migration Report 2000*, Co-published by International Organization for Migration and United Nations. Наведено према – Данаилов, В.: *Трговија со луђе – криминален бизнис со робовладеџиџелски лик* (случај Македонија), ИОМ, Скопје, 2001, стр. 2.
  - 28 Извештај о трговини људима издат од стране Службе за надгледање и борбу против трговине људима у Албанији, Македонији и Савезној Републици Југославији од 05. 06. 2002. (званични сајт Америчке амбасаде у Приштини: www.usofficepristina.usia.co.at/serbs/sdoc.3.htm од 9. марта 2003).
  - 29 Николић, Д.: Трговина људима као тешки облик криминалитета, *Тешки облици криминала*, Институт за криминолошка и социолошка

- истраживања и Виша школа унутрашњих послова, Београд, 2004, стр. 290, 295.
- 30 Leclair, G.: *Europol / X Congrès des Nations Unies pour la prévention du crime et le traitement des délinquants*, Vienne, avril 2000. Наведено према – Dusch, S.: *Le trafic d' êtres humains*, Presses Universitaires de France, Paris, 2002. p. 109.
- 31 *Global Programme Against Trafficking in Human Beings*, United Nations – Office for Drug Control and Crime Prevention, New York, 1998.
- 32 Zalisko, W.: *Russian organized crime: The foundation for trafficking*, *Police*, Bobit Publishing Company, Redondo Beach, 2000, p. 19.
- 33 Pollmann, M. U.: *Trafficking in Unaccompanied Minors – Germany, Trafficking in Unaccompanied Minors in the European Union*, IOM–IHESI (Brussels–Paris), 2002, p. 42.
- 34 Димчевска, А.; Јанковић, И.: *исто*, стр. 10.; „Пилетина, деликатес на пијаци робова – „Шлепери“ жена путују тајним каналима са Балкана на Запад“, *Дневник* 3. децембар 2002.
- 35 „Десеточлана група из Панчева оптужена за трговину људима – Језив пакао белог робља“, *Новосћи* од 17. априла 2004.
- 36 Томашић, Љ.: *Трговина људским органима*, самостално ауторско издање, Београд, 2003, стр. 32, 38.
- 37 Бојанић, Н.: Трговина људским органима као облик организованог криминалитета, *Криминалистичке теме*, број 3–4, Факултет криминалистичких наука, Сарајево, 2003, стр. 309.
- 38 Бачановић, О.: Жртви на трговија со луѓе, *Годишник на Факултетот на безбедносци*, Скопје, 2002, стр.157.
- 39 Maizhevich, N.: *Trafficking in Women in EU Policy*, 2001, p. 19.
- 40 *Limes, Rivista Italiana di Geopolitica*, Rim, No 1/1999, p. 69. Наведено према – Марковић, С.: *Моћнију од ЦИА*, Институт за геополитичке студије, Београд, 2002, стр. 55–56.

HUMAN TRAFFICKING AS A FORM OF ORGANIZED CRIME – MAIN PHENOMENOLOGICAL FEATURES

Sasa Mijalković, PhD
Police Academy, Belgrade

Abstract: Human trafficking is a complex socio-pathological phenomenon based on (historical) institutions of slavery and exploitation, i.e. on treating a man as goods or a thing, in order to exploit his labor power, knowledge and skills, bodily and sexual integrity in order to satisfy one's own or someone else's instinct, health or emotional needs or in order to gain direct or indirect material profit for oneself or somebody else.

Certain forms of slavery and exploitation of persons known from ancient times can be seen today in identical form (public selling of victims, working exploitation in agricultural and home sector, sexual exploitation, forced participation in armed conflicts) or in modified forms (working exploitation in industrial sector, illegal adoption), and there are completely new forms (trafficking in human bodily organs or parts, performing medical experiments, forced pregnancy, and similar). On the other hand, manifesting forms of human trafficking do not differ in practice from some other similar phenomena, primarily smuggling of migrants, prostitution and work of illegal migrants in so-called black economy sector. This is why it has been pointed to the main features of this phenomenon.

The conclusion is that human trafficking is a multi-manifesting phenomenon, and this is why it is very difficult to come to a comprehensive, generally accepted classification of its manifesting forms. The offered classification of forms of human trafficking according to the degree of social danger, geographical level of implementation, physical and biological characteristics of victims and relation of victim to his/her position, in principle, does not exclude the possibility of some other classification. The cases of human trafficking in practice can almost always be identified as some of possible combination of previously mentioned forms and types.

In addition to being a multi-manifesting, human trafficking is also a multi-structural phenomenon. The process of its realization, in principle, consists of four stages with many sub-stages within each of them. The dominant moments in realization of human trafficking are certainly recruiting of victims, their transport, exploitation and elimination.

Finally, human trafficking is exceptionally developed and represented activity of organized criminal groups, more and more often transnational in scope. Excessive demand for sexual services increased the excessive demand for the victims of trafficking, but also the division of "jobs" among criminal organizations, their specialization and tendency to create monopole position at "human market", which is more and more characterized by marketing, work of agencies, rules of business operations and other epithets of modern economic management. There are huge possibilities of profit since the victims can be exploited in many various ways.

The knowledge of the main characteristics of certain forms of human trafficking is an important condition to identify these complex and dynamic phenomena in practice, then to distinguish the human trafficking from other similar security problems as well as to identify active and passive subjects in human trafficking.